

Titel: Struensees Afbigt til Kiøbenhavns Borgere, for hans begangne Forseelser imod dem, samt Begiering til dem om at bede for ham til Kongen om en naadig Straf.

Citation: "Struensees Afbigt til Kiøbenhavns Borgere, for hans begangne Forseelser imod dem, samt Begiering til dem om at bede for ham til Kongen om en naadig Straf.", i *Luxdorpha samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 8*, L.N. Svare, 1772, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-2_008-shoot-workid2_008_020.pdf (tilgået 05. december 2021)

Anvendt udgave: Luxdorpha samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 8

Ophavsret Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen.](#)

[↩](#)

Struensees Afbigt til Kiøbenhavns Borgere, for hans begangne Forseelser mod dem, samt Begiering til dem om at bede for ham til Kongen om en naadig Straf.

Kiøbenhavn, trykt hos L. N. Svare. 1772, boende i Skindergaden i No. 76.

[2](#)

[3](#)

Ingen Station, ingen Bestilling, intet Embede er større, vigtigere og af mere Betydenhed i Verden, end at være Stats- og Premier-Minister ved et stort Hof.

Saa er og heller ingen Bestilling eller Embede mere vanskelig og besværlig at forestaae og bestride, ei heller flere Farligheder underkastede, end samme.

En Stats- og Premier-Minister skal i sit Embede at forestaae, see paa Kongens, Rigets og Landets Vel, han skal ogsaa efter Naturens Lov see paa sit eget Vel.

En Stats-Minister, som idelig skal være hos og om sin Konge, maae søge ved alle Leiligheder at vinde sin Konges Yndest og Naade, hvilken skal beskytte og beskierme ham, og

[4](#)

er som en Muur for alle hans foretagende Forretninger; og til at conservere sig i denne sin Konges Yndest og Naade, hører stor Lykke, da der ved et Hof skeer idelig Forandringer, og han behøver stor Opmerksomhed og Agtpaagivenhed i hans Foretagende. Men, hvor snart kan han ikke snuble? da han er et Menneske, og en en eneste Mine fra en vred Konges Ansigt er mægtig nok til at fælde ham og kraftig nok til at styrte ham; just det, at han er nærmest Kongen, kan drive ham længst bort fra Kongen. Din Ære og Anseelse han er i, kan let forblinde ham, og just den Højhed, han sidder i, kan foraarsage ham et dybere Fald. Havde hiin store og vise Griffenfeldt ikke faaet saa stor Indpas og Adgang i de Kongelige Cabinetter, han havde da ei kommet til at sidde i et evigt Fængsel.

De Betjener, en Stats-Minister har, ere vigtige og betydelige: han er paa begge Sider omringet af Opmerksomheder; paa høire Side har han sin Konge, hvis Raad og høye

[5](#)

Befalning han skal lyde og adlyde; paa venstre Side er han omringet af sine Medministre og alle andre Høyerer og lavere i Riget og Landet, som alle have Øye med ham og passe paa hans Foretagende; han kan

aldrig have Forstand nok til at indsee, hvad der tiener til Rigets og Landets Vel, og han kan aldrig have Kundskab nok til at kiende, hvad der tiener til at befordre og tillige forbedre Landets og Undersaatternes Omstændigheder, han maae søge at faae den ved Efterretninger og Beretninger, som ofte kan blive ham urigtige forebragte, han dømmes derefter, han anbringer ger dem for sin Konge for rigtige, og tit herover imod sin Villie kan tage Feil. Hvor ofte kan ikke de glimrende Lejligheder forblinde hans Øine, saa de bliver dunkle? og hvor ofte kan han ikke endog i sine fasteste og meest overveyende Beslutninger, som han tænker ere nyttige for Kongen, Riget og Landet, tage Feil, da han kuns har to Øine, og følgelig ei kan oversee alt det, som alle kan see? hvor ofte for-

6

aarsager ikke den Ære, den Høihed, den Anseelse, han er i, at mange Hyklere og Ildesindede, som indfinder sig for at vinde hans Ondest, giver ham Raad paa saa veltalende en Maade, at de ei andet end lader til at være nyttige og tienlige for Kongen og Landet, han antager dem, han biefalder dem, han forestiller dem for Kongen, de bliver approbeerte, og siden, naar de gaaer slette af, faaer han aleene Skyld derfor.

Vel kan han ofte søge Raad, og finde dem hos dem, som ere i mindre Agt, Ære og Anseelse end han, og ere Kongen, Riget og Landet troe; men det er hans Ulykke, han ei kiender dem, og hans Skade at han ei søger at lære at kiende dem ret. Hvor snart kan ikke det høye Embede, han er i, og de mange smigrende Tilbedere, som kapviis søger om at faae hans Naade med deres utidige Veltalenhed og Ønsker forføre ham til Hovmod, og da er han falden. Ofte kan den glimrende Lykke, han er i, fortrylle ham, og manges

7

utidige Tillokkelser forføre ham. Jo høyere han stiger, og jo større Yndest og Naade hans Konge behager at vise ham, jo flere Misundere faaer han, og jo mere han bliver elsket, jo flere Hadere faaer han. Jo herligere hans Fordele er, jo større Fortrædeligheder har han. Hvor snart kan da ikke hans Høihed forårsage ham et Fald? og naar han da faldet, falder han des dybere.

Dog maae jeg nu tilstaae: naar han er Gud, Kongen og Landet troe, vogter sig for Hovmod, og lever ikke egennyttig, Da er han lyksalig, da er han Kongen og

Landet tienlig.

I Brave!

Og Kongen troe Kiøbenhavnske Borgere! Lad det ikke falde Eder forunderlig! at jeg sender denne min Skrivelse til Eder; en liden Beskrivelse har jeg givet paa en Stats-Minister og hans Pligter, tillige med hans Fordele og Farlighederne af disse hans Fordele.

8

Længe nok haver jeg taget i Betænkning, snart frygtet og snart tvivlet om denne min Skrivelse til Eder, med Bøn foreenet matte blive antaget og hørt af eder; men da jeg veed, at de fleste af Eder besidder medlidende og gode Hjerter, der mere er dannede til at lade sig tvinge og bøye ved kierlig Tiltale, end ved Magt, som jeg forhen har erfaret, har jeg omsider besluttet at sende Eder denne min følgende Begiering, hvis Hoved-Sum er:

Tilgiver mig mine Forseelser, og beder for mig hos Eders Konge om naadig Straf.

Kiære Borgere!

Jeg tilstaaer, at jeg vel i mange Ting haver førseet mig imod Eder; men Mangel paa fuldkommen Indsigt og Erfarenhed om Rigets indvortes og udvortes Tilstand, og det, at jeg ei havde en nøyagtig og tydelig Kundskab nok om Eders Gemytters Beskaffenhed, og Eders Tilstand har været Skyld i og contribuereet meget til mine Forseelser.

9

Jeg kan ei nægte, at den Magt og Myndighed, som mig var forundet af min allernaadigste Konge over Eder, har jeg ikke alletider og mod Eder alle øvet og brugt paa den rette Maade, men jeg maae nu reent ud tilstaae, at Uvidenhed har nægtet mig det, Stolthed og Hoffærdighed har ei kundet taale andet, og Egennytte har saa vildet have det.

Dette maae jeg reent ud bekiende for

Eder, at Hensigten af alle mine Handlinger og Foretagender mod Eder, har aldrig været anden end denne; at jeg vilde søge at gjøre Riget, Landet og Eder med mig meer lyksalig.

Jeg har aldrig haft, kunde ei heller have Aarsag til at hade Eder, skjønt jeg ei har haft Evne til at elske Eder paa en Maade, som for Eder var fattelig, og af alle kunde begribes.

Jeg har, saavidt det stod i mine Hænder og Magt, ingen nægtet den almindelige Frihed, tværtimod, jeg hindrede al Tvang, saavidt mig muelig var, og det har været min Hensigt og Ønske, at alle Rigets Undersaatter kunde kom-

10

me til at leve mere frit, end de forhen levede; jeg søgte derfor at bryde nogle af de Lænker, der laae paa dem, og stræbede at rydde af Veyen nogle af de Anstøds-Stene, som laae i Gabet for en friere Vei, og hvo kan bevise mig nogensteds i Historien, at de Danske Folk har levet mere frie, mere muntert, (naar jeg undtager visse Baand, som ligger paa dem) end de nu begyndte at leve i disse nyere Tider.

Hver mange nye Friheder har jeg dog ei ved mit Raad forskaffet det Almindelige, hvoraf alle kunde benytte sig, ingen undtagen, saavel den Høyeste, dom den Ringeste, saavel den Rigeste, som den Fattigste, og som jeg ei veed, ei heller troer Kiøbenhavn har eyet.

Ind og ud af Kiøbenhavns Porte kunde enhver gaae naar han vilde, Dag og Nat; han havde ei nødvendig, naar han vilde divertere sig uden for Porten en Aftenstund, at bryde sin Fornøjelse af Frygt for, Porten skulde blive lukket i for ham, saa han ei kunde komme hjem til sit Huus, han kunde da bie saa længe

11

han lystede, og naar han da endelig vilde ende sin Fornøjelse, var ingen Hindring i Veyen for ham til at gaae hjem til sit Huus, da Portene hele Natten stod aabne.

Hvor mange af Eder vare ikke tilforn tvungne i Eders egne Huse og Kamre, naar I havde gode Venner hos Eder, og med dem vilde fornøye Eder, maatte de gaae bort Kl. 10, hvilket de kaldte Politie Tid, for ei at være exponeret for en ildesindet og egennyttig Vægters Grumhed, som naar han tænkte at naae sin Fordeel, og ei kunde nyde den, var i Stand til, og havde Mod og Assistance nok til at kunde bringe de Alleruskyldigste i et Fængsel, hvis Leye var hart nok, hvis Mørke var skræksom nok for den groveste Misdædere.

Hvor vare ikke Viin-Kieldere, hvor vare ikke Billiard-Huse, andre Fornøyses-Huse og andre Vertshuse, som sidder og har svoret Borgerskab paa deres Næring og Brug, og skal svare Byens borgerlige Tynger og Skat- hvor vare ikke, siger jeg, disse hart ind-

12

skrænkede, og betagne den Leilighed, de kunde have til at profitere det, hvoraf de siden kunde leve, og derved blive i Stand til at betale det, de skulde yde til Kongen og Landet. De Gæster, som indfandt sig hos dem, vare indskrænkede; de, naar de havde arbeidet hele Dagen igiennem, til midt ud paa Aftenen, og tænkte da at gaae hen paa et Sted, hvor de kunde søge andre gode Venner, hvormed de kunde fornøye sig enten ved et Glas Viin, en behagelig Discours eller anden Fornøyses Maade, Matte just, da deres Fornøjelse havde begyndt, og de var kommen ret ind i den, bryde af med den og ende den.

Denne store Frihed blev jo alle forundet, at kunde sidde paa de offentlige Vertshuse og andre Huse saa længe de lystede og vilde, uden at frygte for Straf, eller at være bange for Bøder.

Søndagen eller Hviledagen, som den kaldes, blev ei heller saa tvungen, som den havde været tilforn, enhver havde Lov til at gaae i

13

Kirken naar de vilde, og som de vilde, og en Deel, naar de havde hørt Prædiken og vare trætte og nedslagne af Guds frygt om Dagen, kunde om Aftenen fornøye sig paa Opera uden Synd.

Hvilken Lighed til slig Frihed og Tilladelighed har værer tilforn hørt i Dannemark?

Jeg kunde opregne mange flere Exempler, om det giordes nødvendig, paa de Anordninger, som har sigtet til at forfremme og gjøre Eder til et meget frit Folk; hvortil jeg har været selv Aarsag, Men jeg maae tie stille.

Jeg har maaskee givet et Bud, Maaskee flere, hvorved der er skeet et Indbrud i Eders borgerlige Privilegier og de Rettigheder, I som Borgere bør besidde og have, og førhen haver ved Eders Formænds Exempel erhvervet Eder; men jeg maae tilstaae for Eder: Naturens Lys havde jeg, Men Fornuftens Lys brugte jeg ei ret til Rigets og Landets Beste.

Jeg nægter ei, at jeg jo ofte har fortiet mange af Eders Angivelser for Kongen, da jeg mente de ei vare af nogen Betydenhed; ofte har jeg standset mange af Eders Ansøgelsers, da jeg syntes, at Bekræftelse paa dem

vare ei nyttige for dem, der søgte dem, eller tienlige for Riget og og Landet.

Kiære Borgere!

Jeg veed, jeg er forsikret om, I beskylder mig for en Deel Forseelser, jeg skal have

[14](#)

begaaet mod Kongen, Landet og Eder, en Deel af dem maaskee I veed, en Deel gietter I Eder til, dog gietter I dem ei alle, da I ei veed dem, og en stor Deel af Eder dømmes efter sit Gemyts Beskaffenhed.

Mit Forsæt er ikke i denne min Skrivelse og Begiering til Eder, at rose mig og mine Foretagende for Eder, da jeg veed, I har nu faaet oplyste Øine; ei heller vover jeg mig til at sætte Sminke paa mine Gierninger for Eders Øine, da jeg veed, Eders Syn er bleven skarpere, saa I nu kan see og kiende det Rette fra det Urette, det Falske fra det Sande, men jeg beder dog! tager i Betragtning alle mine Gierninger og Handlinger imod Eder, sætter paa denne Tid alt Had tilside, bruger Skiønsomhed hver efter sin Evne, og dømmes, hvem der har den rene og sunde Fornuft, om der dog iblant mine Beslutninger og Iverksættelser, som mig var givet Magt til at fuldføre, som jeg har Ord for, og som for Eder er bekjendt, skulde kunde findes nogle gode, nogle nyttige for Riget og Landet, og nogle tienlige for Riget og Staten og Eder; skulde I finde nogle, som efter Eders egen Omdømme og Skiønsomhed kunde være gode, o lad da det Gode, i finder og synes at kunde finde i nogle af dem, gaae op imod det Onde, der kan findes iblant en Deel af dem! tænker dog, jeg ei alle Tider har været fuldkommen, da jeg kuns var et Menneske;

[15](#)

Min allernaadigste Konges Hierte vandt jeg, men jeg skiønnede ei derpaa, hans Naade fik jeg, men jeg misbrugte den, og lad det være Eder nok, at jeg tilstaaer:

Jeg har ei oprigtig handlet imod Kongen, imod Eder og Landet.

De haarde Beskyldninger, som en Deel af Eder giver mig, qvæler mig des haardere, fordi jeg forhen har været saa blind, og ikke indseet, at Kierlighed til Eders Konger fødes med Eders Liv.

Nu da i kiære Borgere:

O holder nu op med at bespotte mig! og lader af at hade mig! Lader det være Eder Glæde nok, at jeg lider min Straf! Lad den Naade, Forsynet endnu beviser Eder, gjøre Eders Hierter rørende! lader det store Bud: Beder for hverandre, bevæge Eder til at høre min sidste Bøn, jeg frembringer for Eder:

Beder om naadig Straf for mig hos min og Eders Konge.

O speiler Eder da i mig! I Mægtige i Riget og Landet, som ere bærede med destørste Charger, og sidder ved Kongens Side, lærer af mit og fleres Exempel og ynkelige Ende, at være Kongen, Riget og Landet troe. Jeg søgte af en ond Indskydelse at ville styrte en Deel af Eder; men Herrens Øye saae det, Herrens mægtige Arm afværgede det, lader Erindring af mine Forbrydelser imod Eder nu

[16](#)

i Eders Hierter have Ende, da jeg skal ende mit Liv og Udstaae min Straf. I ere hos Kongen, I ere om Kongen, beder og for mig, jeg jo før jo heller maae komme til at ende Mine Dage og udstaae min Straf.

O Kiære!

dog for mig ulyksalige Dannemark! hav Tak for den Glæde, du skienkede mig! hav Tak for de lykkelige Boliger, jeg fandt i dig! Nu beklager jeg mig, men for silde, for den Ære jeg har mistet, for den Anseelse jeg er berøvet, som jeg for sad i ved Din høye Regierings Roer, nu skammer jeg mig over den høye Charge, jeg forhen har beklædet ved Siden af Din høye og milde Konge.

O haarde Skiebne! hvorfor bragte du Mig op til saadan en Høide, for jeg skulde falde des dybere? hvorføre, da du skienkte mig Højhed, gav du mig ikke ogsaa Kræfter og Forstand til at vedligeholde mig i den? Jeg havde fra min Ungdom af lært en Videnskab, hvilken, naar jeg kuns havde blevet ved at øve den, var tilstrækkelig nok til rigelig at underholde mig og mine. Men, o grusomme Skiebne! hvorfor gjorde du mig stolt, for at nedtrykke mig, og hovmodig, for at fornede mig, hvorfor gav Du mig Livet, for jeg saa Ugudelig skulde leve det, og saa skiendelig ende det-